

Подлевський А.А.

кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет водного господарства та природокористування

Комаренко Т.А.

директор,
ТОВ «СМАРТ ПІПЛ ГРУП»

Podlevskiy Andrii

National University of Water and Environmental Engineering

Komarenko Taras

LLC "SMART PEOPLE GROUP"

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ДЕФІЦИТУ КАДРІВ НА РИНКУ ПРАЦІ НА ПРИКЛАДІ МЕБЛЕВОЇ ГАЛУЗІ

У даній статті авторами аналізуються тенденції змін ринку праці України під час воєнного стану, зокрема зростання нестачі виробничих кадрів. Описано результати, отримані з авторського дослідження, розвідок науковців та огляди опитувань бізнесу бізнес-спільнот та донорських організацій щодо ринку праці. Опіраючись на результати опитування підприємств меблевої галузі авторами отримано розподіл їх потреб у працівниках за областями України та наведено діагностичні висновки про стан і перспективи галузі. Відслідковано тенденцію дефіциту персоналу упродовж дії воєнного стану з урахуванням аналітики платформ з пошуку роботи. Запропоновано шляхи для розвитку меблевої галузі та підготовки нових фахівців робочих спеціальностей. Розглянуто три варіанти подолання нестачі кадрів: використання ШІ, залучення мігрантів та створення центрів підготовки кадрів, для яких показано діючі приклади для меблевих компаній. Обґрунтовано важливість вирішення проблеми нестачі персоналу для бізнесу та державних установ.

Ключові слова: ринок праці, кадровий потенціал, дефіцит кадрів, трудові ресурси, бізнес, підприємництво, меблева галузь.

Постановка проблеми. В нинішній війні перемога України значною мірою залежить від здатності зібрати мотивовані кадри до сил оборони, а також належним чином їх укомплектувати та забезпечити ресурсами та зброєю. Крайне значною мірою залежить від сум ПДВ, ЄСВ та єдиного податку, сплачених до бюджету, що в свою чергу залежить від фінансових результатів компаній, забезпечення їх персоналом. Ринку праці уже два роки бракує кваліфікованих кадрів і ця тенденція, з огляду на мобілізацію, буде лише поглиблюватись. І з часом актуальність підготовки кадрів для різних секторів економіки лише зростатиме, потребуючи чимраз більш винахідливих шляхів її вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням ринку праці України займаються багато науковців, зокрема Андрейцева І. [1], Буняк Н. [2], Крилов Д. [3], Павлюк Т. [4], Піщуліна О. та Маркевич К. [5], Балакірева О. та Дмитрук Д. [6], Писаревська Г., Небога Т. [7], Ладонько, Л., Калінько І. та Філіпова Н. [8], Колот А., Лібанова Е., Лісогор Л., Петрова І., Петюх В., Шевченко Л. та інші. Значна частина доступних публікацій досліджують процеси на ринку праці до пандемії корона-

вірусу включно і, в кращому разі, будуть гіпотези щодо змін ринку праці в умовах воєнного стану.

Державна служба статистики лише зараз завершує публікацію довідників за 2021 рік. В свою чергу, міжнародні донорські організації, організації громадянського суспільства та бізнес-об'єднання для прийняття рішень та генерації ідей щодо подальших кроків замовляють та публікують велику кількість оглядів, моніторингів, опитувань [5; 9–14] з різними даними щодо стану, обмежень, очікувань та проблем українського бізнесу.

В контексті значних міграційних процесів, які тривають і досі, мобілізації чоловіків до лав Збройних сил України зростає актуальність досліджень змін на ринку праці та проблематики забезпечення професійними кадрами окремих галузей промисловості.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є аналіз наявного дефіциту кадрів на прикладі меблевої галузі, відслідковування існуючих тенденцій та пошук можливих шляхів покращення ситуації, які можуть бути масштабовані для всього ринку праці України.

Виклад основного матеріалу. За перші кілька місяців після підступного вторгнення 24 лютого 2022 року близько 6 мільйонів громадян виїхали за кордон,

ще 4 мільйони стали ВПО. За даними [15] на кінець 2023 року 4,3 мільйона українських біженців мали статус тимчасового захисту в ЄС. Згідно з опитуванням [11], приблизно лише половина з 950 тисяч біженців, які зараз проживають у Польщі, мають чіткі наміри повернутися в Україну.

Окрім того, як зазначено в Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки [16] «масовість здобуття вищої освіти пов'язана з низькою привабливістю професійної (професійно-технічної) освіти, яка стереотипно сприймається населенням як менш успішна/престижна ланка освіти, що знижує кількість тих, хто здобуває професійну освіту, та збільшує частку тих, хто здобуває вищу освіту». Військові дії та масова міграція посилюють цей ефект і поглибили дефіцит персоналу та дисбаланс ринку праці.

Аналіз [1] демонструє занижену оцінку рівня безробіття за методикою Державної служби статистики (ДСС) до оцінки Міжнародної організації праці у 3,5–4 рази. Окрім того, офіційні дані не описують об'єктивної кількості вакансій на ринку, оскільки МСП закривають цю потребу власними силами або звертаються до рекрутингових агенцій, та кількості претендентів.

У вересні-листопаді 2022 року автори статті, на замовлення Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України», провели глибинне дослідження, зокрема у меблевій галузі, з метою визначення реального рівня дефіциту кадрів та напрацювання рекомендацій щодо його усунення.

Меблеву галузь було обрано з огляду на низку факторів, серед яких:

- В Україні за даними різних джерел, наприклад [17] та [18] станом на вересень 2022 року було від 11 574 до 14 703 офіційно зареєстрованих суб'єктів підприємницької діяльності, які працюють у меблевому секторі, зокрема мають КВЕД із розділу 31 «Виробництво меблів», з них близько 77 % – ФОПи. Очевидно, що ще частина бізнесів працюють в тіньовому секторі економіки і не можуть бути відображеними у результатах дослідження.

- Існує кореляція між рівнем завантаженості меблевих виробництв та областю України, де розташоване їхнє виробництво:

- менший обсяг завантаженості виробництв у прифронтових областях України, а також в областях, які

мають державний кордон із росією, білорусією та навіть Молдовою (у зв'язку з близькістю Придністров'я);

- найбільша завантаженість меблевих виробництв у внутрішніх областях України або тих, які мають кордон із країнами ЄС.

- Внутрішній меблевий ринок України залежить від ринку житлового та комерційного будівництва. Обсяги введення нової житлової та нової комерційної нерухомості в експлуатацію є значно нижчими за довоєнні, переважно добудовуються об'єкти, будівництво яких було розпочато до 24 лютого 2022 року. Відповідно попит на меблі всередині України в основному формують сім'ї військовослужбовців та внутрішньо переміщені особи.

- Внутрішній меблевий ринок в основному працює у двох цінових сегментах: індивідуально-преміальному та дешевому масовому.

- Меблеві онлайн-рїтейлери скасовують безкоштовну доставку меблів із метою утримати бізнес.

- Зазвичай в меблевій галузі є високі сезони.

- За опитуваннями, проведеними Українською Асоціацією Меблевиків в результаті військових дій на території України близько 5 % меблевих підприємств було повністю зруйновано.

- За період 2009–2021 років експорт українських меблів щорічно зростав в середньому на 13,5 % [17] з 0,2 млрд дол. США до рекордного максимуму у 2021 1,1 млрд дол. США. За 2022 рік Україні вдалося втримати експорт на рівні 0,8 млрд дол. США, з яких 91,1 % припадало на країни ЄС.

Авторське дослідження проведене для всіх областей України, окрім Донецької та Луганської та Автономної республіки Крим, та містило телефонні інтерв'ю власників та керівників меблевої галузі, контакти яких вивантажені з [18]. А також було проведено глибинне спілкування з профільними експертами для систематизації виявлених закономірностей та верифікації гіпотез. У таблиці 1 наведено розподіл кількості вакансій, зокрема збиральників, малярів, операторів 3–4 осьових та 5-осьових верстатів з числовим програмним керуванням, швей за регіонами, отриманий за підсумками дослідження.

На рисунку 1 відображені отримані числові значення дефіциту персоналу в опитаних компаніях та діючі центри підготовки кадрів для галузі станом на вересень 2022 року.

Таблиця 1

Розподіл кількості зареєстрованих і опитаних компаній меблевої галузі, та ідентифікованих потреб цих компаній у виробничих кадрах за регіонами України

Область	Кількість компаній	Кількість опитаних компаній	Дефіцит виробничих спеціальностей
1	2	3	4
Вінницька	299	109	25
Волинська	207	93	74
Дніпропетровська	778	198	44
Житомирська	275	111	61
Закарпатська	234	74	66
Запорізька	406	76	2

1	2	3	4
Івано-Франківська	412	173	56
Київська	2633	360	83
м. Київ		469	71
Кіровоградська	163	66	12
Львівська	839	361	227
Миколаївська	210	46	0
Одеська	408	90	8
Полтавська	294	126	11
Рівненська	289	123	69
Сумська	172	82	7
Тернопільська	208	84	39
Харківська	915	244	45
Херсонська	184	24	3
Хмельницька	266	129	46
Черкаська	431	136	20
Чернівецька	271	106	18
Чернігівська	309	128	14
АР Крим	32		
Донецька	523		
Луганська	351		
Інше	465		
Всього	11574	3408	1001

Джерело: дослідження проведене авторами в рамках проекту

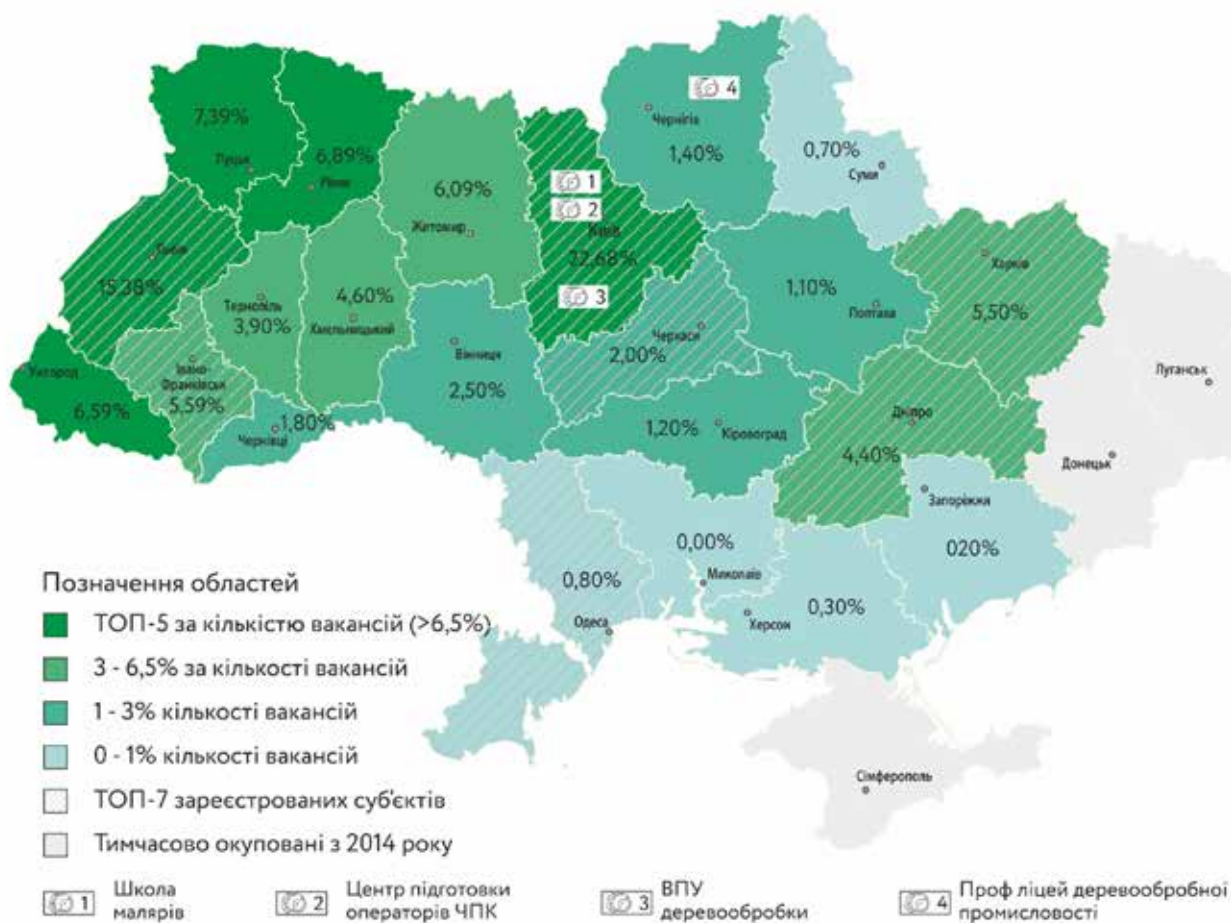

Рис. 1. Картографічне представлення результатів визначення дефіциту працівників у меблевих компаніях у відсотках від 1001 ідентифікованих вакансій

Джерело: розробка авторів

Інтерв'ю з профільними експертами галузі дозволило зробити такі висновки щодо меблевої галузі:

1. У частини меблевиків до 10 жовтня 2022 року, початку бомбардувань енергетичної інфраструктури, було зростання продажів, але воно припинилось, адже є тісний зв'язок із кількістю повітряних тривоги і рівнем продажів в Україні.

2. Спад замовлень в Україні змушує меблевий ринок рухатися у напрямку експорту. Меблевики відкривають представництва за кордоном. Будують мережу торгових агентів та партнерських продажів.

3. Після завершення діючих контрактів меблевики очікують зниження експорту з росії, білорусі та перерозподілу частки, яка була у країн-агресорів між іншими компаніями. Існує очікування, що частина з них перейде до України.

4. Здорожчання вартості логістики призводить до зменшення переліку країн ЄС, в які економічно доцільно експортувати найдешевші серійні меблі.

5. Населення у країнах ЄС готувалось до зимового періоду, тому між варіантами «чи купити новий диван», «чи оплатити тепло», – обирали тепло, вартість якого суттєвого здорожчала.

6. В Україні та ЄС є відкладений попит, адже зараз людям заважає купувати меблеву продукцію відчуття невизначеності.

7. Після 10 жовтня 2022 року меблевики зіштовхнулися із питаннями електрозабезпечення. Перебої в електропостачанні, вیاлові відключення електроенергії зменшують доступний робочий час для виготовлення замовлень, що у свою чергу, призводить до порушення термінів виготовлення та збоїв у постачанні матеріалів та сировини.

8. Більшість працівників меблевих компаній підлягають військовій службі, тому у меблевій галузі присутня потреба у підготовці персоналу. Проте принаймні до весни 2023 року – проблеми із електропостачанням, перебої у логістиці матеріалів і сировини, невисокий рівень замовлень – були значно більшими проблемами, які потребували невідкладного вирішення.

9. Суттєвого поживлення зазнав ринок виробництва модульних мобільних будинків.

Проблеми дефіциту кадрів, виявлені під час власного дослідження, також підтверджені у нових опитуваннях та моніторингах ринку. Якщо у [5] показано 12 претендентів на вакансію у червні 2022 року, то на прикладі work.ua [14] можна стверджувати про відновлення кількості вакансій до 93% від довоєнного рівня уже в березні 2024 року. Інші опитування, наприклад [9], [10] та [13] показують, що всі ці вакансії не мають належного відгуку і підтверджують дефіцит персоналу. Наприклад, за даними щомісячного опитування [9] пункт «Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників» піднявся з 4-го місця у вересні 2023 року на 2-ге в березні 2024 року та стабільно серед «Найважливіших проблем для опитаного бізнесу», поступаючись лише «Зростанню цін на сировину/матеріали/товари».

В публікації [10] пункт «Втрата/ неможливість знайти вузькоспеціалізованих фахівців» за один рік з 10-го місця перемістився на 4-е.

За даними Українського інституту майбутнього [19], у точу числі через проблему «Відтік/дефіцит робочої сили», наша держава «може втратити до 255 мільярдів доларів».

Одна із реакцій бізнесу на відсутність кадрів – постійне зростання рівня пропонованих заробітних плат. Огляд [14] демонструє регулярний перегляд та підвищення рівня заробітних плат: це відбувається частіше і не корелює з підняттям мінімальної заробітної плати урядом України.

За підсумками дослідження 2022 року, що його автори статті проводили на замовлення Програми USAID «Конкурентоспроможна економіка України», були сформовані такі рекомендації для бізнесу для зменшення дефіциту персоналу:

- сприяти зростанню продуктивності праці меблевих виробництв завдяки грантовим навчальним та консультативним програмам спрямованим на вдосконалення виробничих процесів, оскільки вони частково вміють балансувати персонал у відповідь на сезонність галузі;

- сприяти створенню онлайн та офлайн майданчиків для обміну досвідом;

- популяризувати візити у меблеві компанії, які є лідерами у своїх сегментах ринку та досягли значних результатів у організації виробничих процесів та управлінні бізнесом;

- сприяти впровадженню передових практик управління меблевим бізнесом;

- сприяти підвищенню кваліфікації персоналу та підготовці управлінців середньої ланки для меблевої компанії – бригадирів, керівників цехів, майстрів виробництва та менеджерів з персоналу.

У цій статті ми пропонуємо три варіанти вирішення проблеми дефіциту кадрів:

а) використання штучного інтелекту та радикальної автоматизації усіх бізнес-процесів, у тому числі процесів виробництва. Недоліком цього варіанту є дороговизна та відсутність інвестицій поки триває війна;

б) залучення трудових мігрантів із бідніших країн, оскільки цього року України визнана країною з доходами вище середнього [21]. Недоліком цього варіанту є активні бойові дії та високий рівень небезпеки. Безпечові ризики змушують трудових мігрантів продовжувати працювати на меншу зарплату в своїх країнах. Проте після стабілізації лінії фронту і підвищення рівня безпеки цей варіант може стати основним;

в) перенавчання, перекваліфікація людей, чії професії втратили актуальність або які не працюють на повну зайнятість – у першу чергу мова йде про жінок, які відповідають за побут домогосподарства. На нашу думку, це один з найкращих варіантів, який може дати швидкий ефект у найближчій перспективі без великих інвестицій. До того ж, даний варіант зараз найбільше підтримують міжнародні організації.

Автори статті розглянули досвід чотирьох центрів підготовки (рис. 1) для окремих спеціальностей, зокрема операторів ЧПК та малярів. Локальні кластери, наприклад, запускають навчання на спеціальностях «Конструктор-дизайнер» та «Оббивальник» [21], а загальнонаціональні організації запускають «Практико орієнтоване навчання, спрямоване на швидке освоєння професії операторів деревообробного обладнання та конструкторів меблів» [22].

Висновки. Повномасштабна війна трансформувала «ринок роботодавців» у «ринок кандидатів». Кількість вакансій досягає довоєнного рівня, а кількість претендентів невпинно зменшується. Бізнес визнає цю про-

блему як одну з найбільш болючих, а експерти прогнозують лише стійке погіршення до 2030 року незалежно від часу завершення бойових дій.

Брак персоналу заважає повноцінному відновленню економіки України, а також наповненню бюджету, достатньому для забезпечення сил оборони України достатніми ресурсами.

В ході дослідження проаналізовано дефіцит персоналу на українському ринку праці. Здійснено опитування представників бізнесу для отримання чисельного вираження цього дефіциту на прикладі меблевого сектору та запропоновано практичні шляхи його зменшення.

Список літератури:

1. Андрейцева І. Ринок праці України: сучасні тенденції. *Економіка та суспільство*. 2021. № 28. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-4> (дата звернення 12.06.2024).
2. Буняк Н. Ринок праці в Україні: сучасний стан та шляхи стабілізації. *Економічний часопис Волинського національного університету ім. Лесі Українки*. 2023. № 4(32). С. 6–13. DOI: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-04-6-13>
3. Крилов Д.В. Сучасні аспекти розвитку ринку праці в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. Вип. 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-03-04> (дата звернення 10.06.2024).
4. Павлюк Т.І. Ринок праці: теорія, методологія, практика: монографія. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2018. 212 с.
5. Пищуліна О., Маркевич К. Ринок праці в умовах війни: основні тенденції та напрями стабілізації. Аналітична записка. 2022. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf> (дата звернення 20.06.2024).
6. Балакірева О.М., Дмитрук Д.А. Соціально-економічні настрої населення України: червень-вересень 2020 року. *Український соціум*. 2020. № 3. С. 142–156.
7. Небога Т.В. Система підготовки кадрів закладами вищої освіти в умовах повоєнного відновлення України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. Серпень. 2023. Вип. 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-03-03> (дата звернення 09.07.2024).
8. Ладонько Л.С., Калінько І.В., Філіпова Н.В. Аналіз ринку праці та забезпечення державного регулювання рівня зайнятості населення в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. Вип. № 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-07-01> (дата звернення 11.07.2024).
9. Результати двадцять третього щомісячного опитування промислових підприємств. Український бізнес під час війни. URL: <https://business.dii.gov.ua/cases/novini/rezultati-dvadcat-tretogo-somisacnogo-opituvanna-promislovih-pidpriemstv-ukrainskij-biznes-pid-cas-vijni> (дата звернення 11.07.2024).
10. Виклики та потреби МСБ після двох років повномасштабної війни. Витяги з комплексного дослідження ринку малого та середнього бізнесу в Україні (виконано на замовлення СБПП). URL: <https://www.merezha.ua/reports/2024/Challenges-and-Needs-of-SMEs-in-War-Time.pdf> (дата звернення 07.07.2024).
11. Заїка Н., Вахітов В. Шлях додому: хто з українських мігрантів та біженців планує повернутися: аналітичний звіт. American university Kyiv. Київ, 2024. 63 с. URL: https://auk-website-pics.s3.amazonaws.com/tmp_mail/IBS_report_2024_1.pdf (дата звернення 12.07.2024).
12. Дослідження стану та потреб бізнесу в умовах війни: результати опитування у квітні-травні 2024 року. URL: <https://business.dii.gov.ua/cases/novini/doslidzenna-stanu-ta-potreb-biznesu-v-umovah-vijni-rezultati-opituvanna-u-kvitni-travni-2024-roku> (дата звернення 11.07.2024).
13. Оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. URL: <https://undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/undp-ua-smb-2024.pdf> (дата звернення 12.07.2024).
14. Як зростали зарплати та зникла російська мова: що змінилося на ринку праці за 2 роки повномасштабної війни. Аналітика. URL: <https://www.work.ua/articles/analytics/3245/> (дата звернення 11.07.2024).
15. Over 4.3 million people under temporary protection. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240208-1> (дата звернення 08.07.2024).
16. Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022 – 2032 роки: Розпорядження КМУ від 23.02.2022 року №286-р. Кабінет Міністрів України. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text (дата звернення 06.07.2024).
17. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
18. Аналітична платформа “Youcontrol”: інструмент “Аналіз ринків”. URL: <https://youcontrol.com.ua/> (дата звернення 01.07.2024).
19. Як подолати кадрову кризу? Огляд ефективних способів закриття вакансій та мотивації цінних працівників від Оксани Шахової. Softorg. URL: <https://softorg.ua/novyny/yak-podolaty-kadrovu-kryzu-oglyad-efektyvnyh-sposobiv-zakryttya-vakansij-ta-motyvacziyi-czinnyh-pracivnykiv-vid-oksany-shahovoyi/> (дата звернення 11.04.2024).

20. Світовий банк: Україна перейшла до категорії країн із доходами вище середнього. РадіоСвобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-svitovyi-bank-ukraina-dohody-vyshche-serednioho/33018910.html> (дата звернення 05.07.2024).

21. Школа мебляра: результати першого етапу проєкту <https://city-adm.lviv.ua/news/society/education/301213-shkola-mebliara-rezultaty-pershoho-etapu-proiektu> (дата звернення 10.07.2024)

22. Школа меблевика <https://school.uafm.com.ua/> (дата звернення 10.07.2024)

References:

1. Andreytsieva I. (2021) Rynok pratsi Ukrainy: suchasni tendentsii [Labor market of Ukraine: modern trends]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society (electronic journal)*, vol. 28. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-28-4> (accessed June 12, 2024).

2. Buniak N. (2023) Labor market in Ukraine: current state and ways of stabilization. *Economic Journal of Lesya Ukrainka Volyn National University*, vol 4(32), pp. 6–13.

3. Krylov D. V. (2023) Suchasni aspekty rozvytku rynku pratsi v Ukrayini [Modern aspects of labor market development in Ukraine]. *Problemy suchasnykh transformatsiy. Seriya: ekonomika ta upravlinnya – Problems of modern transformations. Series: Economics and Management*, vol. 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-03-04> (accessed June 10, 2024).

4. Pavliuk T. I. (2018) Rynok pratsi: teoriia, metodolohiia, praktyka: monohrafiia. [Labor market: theory, methodology, practice: monograph]. Vinnytsia: «Vydavnycho-redaktsiyni viddil VTEI KNTEU» (in Ukrainian)

5. Pyshchulina O., Markevych K. (2022) Rynok pratsi v umovakh viiny: osnovni tendentsii ta napriamy stabilizatsii. Analychna zapyska. [The labor market in the conditions of war: main trends and directions of stabilization. Analytical note]. Razumkov centre. Available at: <https://razumkov.org.ua/images/2022/07/18/2022-ANALIT-ZAPIS-PISHULINA-2.pdf> (in Ukrainian)

6. Balakirieva O. M., Dmytruk D. A. (2020) Sotsialno-ekonomichni nastroi naseleння Ukrainy: cherven – veresen 2020 roku [Socio-economic sentiments of the population of Ukraine: June – September 2020]. *Ukrainskyi sotsium*, vol. 3, pp. 142–156. (in Ukrainian)

7. Neboha T. V. (2023) Systema pidhotovky kadriv zakladamy vyshchoyi osvity v umovakh povoyennoho vidnovlennya Ukrainy [The system of personnel training by institutions of higher education in the conditions of the post-war recovery of Ukraine]. *Problemy suchasnykh transformatsiy. Seriya: ekonomika ta upravlinnya – Problems of modern transformations. Series: Economics and Management*, vol. 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-03-03>

8. Ladonko L. S., Kalinko I. V., Filipova N. V. (2023) Analiz rynku pratsi ta zabezpechennya derzhavnogo rehulyuvannya rivnya zanyatosti naseleння v Ukrayini [Analysis of the labor market and provision of state regulation of the level of employment of the population in Ukraine]. *Problemy suchasnykh transformatsiy. Seriya: ekonomika ta upravlinnya – Problems of modern transformations. Series: Economics and Management*, vol. 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-07-01>

9. NGO "Institute of Economic Research and Political Consultations" (2024) Rezultaty dvadtsyat' tretogo shchomisyachnoho opytuvannya promyslovykh pidpryyemstv "Ukrayinskyy biznes pid chas viiny" [Results of the twenty-third monthly survey of industrial enterprises. Ukrainian business during the war]. Available at: business.diia.gov.ua/cases/novini/rezultati-dvadcat-tretogo-somisacnogo-opituvanna-promislovih-pidpriemstv-ukrainskij-biznes-pid-cas-vijni

10. Merezha.ua (2024) Vykylyky ta potreby MSB pislia dvokh rokiv povnomasshtabnoi viiny. Vytiahy z kompleksnoho doslidzhennia rynku maloho ta serednoho biznesu v Ukraini (vykonano na zamovlennia YeBRR) [Challenges and needs of SMEs after two years of full-scale war. Extracts from a comprehensive study of the market of small and medium-sized businesses in Ukraine (performed on behalf of the EBRD)]. Available at: merezha.ua/reports/2024/Challenges-and-Needs-of-SMEs-in-War-Time.pdf

11. Zaika N., Vakhitov V. (2024) Shliakh dodomu: khto z ukrainskykh mihrantiv ta bizhentsiv planuie povernutysia. Analychnyi zvit [The Way Home: Who Among Ukrainian Migrants and Refugees Plan to Return: Analytical Report]. Kyiv: American university Kyiv, 63 p.

12. Doslidzhennia stanu ta potreb biznesu v umovakh viiny: rezultaty opytuvannya u kvitni-travni 2024 roku [Study of the state and needs of business in conditions of war: survey results in April-May 2024]. Available at: <https://business.diia.gov.ua/cases/novini/doslidzenna-stanu-ta-potreb-biznesu-v-umovah-vijni-rezultati-opituvanna-u-kvitni-travni-2024-roku>

13. UNDP (2024) Otsinka vplyvu viiny na mikro-, mali ta seredni pidpryyemstva v Ukraini [Assessment of the impact of the war on micro, small and medium-sized enterprises in Ukraine]. Available at: <https://undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/undp-ua-smb-2024.pdf>

14. Work.ua (2024) Yak zrostaly zarplaty ta znykala rosiiska mova: shcho zminylosia na rynku pratsi za 2 roky povnomasshtabnoi viiny. Analychna [How wages grew and the Russian language disappeared: what changed in the labor market during 2 years of full-scale war. Analytics]. Available at: <https://www.work.ua/articles/analytics/3245/>

15. Eurostat (2024) Over 4.3 million people under temporary protection. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20240208-1>

16. CMU (2022) Pro skhvalennia Stratehii rozvytku vyshchoyi osvity v Ukraini na 2022-2032 roky: Rozporiadzhennia KMU vid 23 liut. 2022 roku No286-r [On the approval of the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022-2032: Decree of the CMU from February 23 2022, No 286-r]. Available at <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> (in Ukrainian)

17. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2021) Sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [The site of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>

18. Youcontrol (2022) Analiz rynkiv [Market analysis]. Available at: <https://youcontrol.com.ua/>
19. Softorg (2024) Yak podolaty kadrovu kryzu? Ohliad efektyvnykh sposobiv zakryttia vakansii ta motyvatsii tsinnykh pratsivnykiv vid Oksany Shakhovoi [How to overcome the personnel crisis? Review of effective ways to close vacancies and motivate employees by Oksana Shakhova]. Available at: softorg.ua/novyny/yak-podolaty-kadrovu-kryzu-oglyad-efektyvnyh-sposobiv-zakryttia-vakansij-ta-motyvacziyi-czinnyh-praczivnykiv-vid-oksany-shahovoyi/
20. RadioSvoboda (2024) Svitovyi bank: Ukraina pereishla do katehorii krain iz dokhodamy vyshche serednoho [World Bank: Ukraine has moved to the category of countries with incomes above average]. Available at: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-svitovyi-bank-ukraina-dohody-vyshche-serednioho/33018910.html>
21. Lviv city council (2024) Shkola mebliara: rezultaty pershoho etapu proiektu [Furniture maker's school: results of the first stage of the project] <https://city-adm.lviv.ua/news/society/education/301213-shkola-mebliara-rezultaty-pershoho-etapu-proiektu> (accessed July 10, 2024).
22. The Ukrainian Association of Furniture Manufacturers (2024) Shkola meblevyka [Furniture maker's school]. Available at: <https://school.uafm.com.ua/> (accessed July 10, 2024).

RESEARCH ON THE SHORTAGES IN THE LABOR MARKET CONDUCTED FOR FURNITURE SECTOR AS AN EXAMPLE

Modern russian-Ukrainian war deepened in February 2022 drastically reshaped the labour market, causing emigration and internal people displacement and as a consequence the significant workforce shortage for all industries, especially in manufacturing. Solving this problem is crucial for resolving several major challenges, including defence procurements. The relevance of this topic lies in on-date quantitative and qualitative analysis of labour market deficiencies during martial law. The aim of this article is to evaluate and analyse the labour market imbalance and workforce shortages in production industries, with a focus on the furniture industry, and to seek solutions to these problems. Observation disclosed that official statistical data is overdue and does not fully show the volume of the shortages. This article presents findings from the authors' own research, scientific inquiries, reviews, surveys, and labour market monitoring by business communities and donor organizations. A survey of furniture industry enterprise representatives identified the distribution of personnel needs in production specialties across Ukrainian regions. In-depth interviews with industry experts provided diagnostic insights into the current state and prospects of the industry. The article also examines the trend of labour shortages across Ukraine's labour market from the early months of the invasion to the present, using data from online job search portals. The increasing workforce shortage is illustrated through the furniture industry, with diagnostic conclusions about the industry's state and prospects. The article develops recommendations for advancing the furniture industry and training new personnel for vacant production positions. Three options to address the labour market shortage are proposed: utilizing artificial intelligence and radical business process automation, attracting labour migrants from poorer countries, and establishing training and retraining centres. The initial results of testing the latter option for furniture companies demonstrate the approach's potential. The article underscores the importance of addressing the personnel shortage issue for businesses and the state budget both now and in the coming years. The proposed measures can help overcome the labour market crisis, contribute to economic stabilization, and provide the necessary resources for the country's recovery.

Keywords: labour market, personnel potential, personnel shortage, labour resources, business, entrepreneurship, furniture sector.